

– Ana, bəs filankəs qızımı vəzirin oğlunun əlinə alıf. O mənə öz malının ixtiyarını istiyir, o da sənə mehriyədir.

Deyir:

– Oğul, verdim. O mal da sana qurban, mən özüm də sana qurban. Onun öz malının ixtiyarını özünə verdim.

Bu yola düşür gəlir. Bir az aralanmışdı, deyir ki, bu nə qarındı mənə tərkimdə. Mənə az malım var, az qoyunum var? Qarını tulluyur gedir.

– Arvad, nökrəni çağır.

Arvad nökrəni çağırır. Tapşırır ki, get filan cöngəni gətir kəs, get filan erkəyi gətir. Arvad deyir:

– A kişi, başına nə gəldi, noldu sana?

Deyir:

– Arvad, indiyətən malının ixtiyarını mənə deyildi. Malının ixtiyarını böyün almışam.

Malyeməzdərin malı bax heylədi. Bizim kənddə də vardı.

141. YAZIYA POZU YOXDU

Şah Abbasnan Vəzir Allahverdi xan dərviş libasında ölkələri gəzirdilər. Camahatın maddi vəziyyətinə tanış olurdular, görünməni danışır, neynirlər. Yorulmuşdular, gəldilər bir kəndə. Şah dedi:

– Vəzir, bu kəndin qırağındakı ev kimin olur-olsun, dilənçi də olsa burda qalajeyih. Elə yorulmuşam bir addım da atmağa tərim yoxdu.

Gəldilər qapını döydülər, bir qadın çıxdı.

– Bax, biz haqqın dərvişiyix, olar bizi bu geçə Allah qonağı eliyərsiniz?

Dedi:

– Allaha da qurban olum, dərvişə də. Xoş gəlmisiniz.

Bunun əri də kəndin malına gedirmiş, naxırçıydı. Naxırçı gəldi, əlini çəkdi yerə, üzünə çəkdi: “Xudabəndi aləm, sənə varlığına şükür ay Allah, bizim ev də qonax görürmüş”. Surfa aşdılar. Allah verənnən nə vardsa təam elədilər. Şah dedi:

– Vəzir, elə yorulmuşam, elə yorulmuşam. Mən yatajam, sən keşiyimi çək.

Getdi yuxuya. Bunun da bir evi vardı. Vəzirin yerini qapının ağzından saldılar, onlar o birsi evdə. Naxırçının arvadı da bari-həmli idi. Gejə bunun bir oğlu oldu. Gejənin bir aləmi idi. Vəzir gördü ki, bir adam qoltuğunda kitab-dəftər özünü vurdu içəri. Bu çıxanda bunun ətəyinnən yapışdı. Dedi:

– Dayan görüm, sən kimsən, burda nə axtarırsan?

Dedi:

– Mən yazı yazanam.

Dedi:

– Nə yazı?

Dedi:

– Şah Abbasın filan hərəminin bir qızı olufdu, naxırçının da oğlu. Bunların yazısını bir-birinə yazdım.

Səhər durdular, əl-üzlərini yudular. Naxırçı gənə Allah verənnən nə vardı gətdi surfaya. – “Taam eliyin, qonaxlarım”. Pismillah deyəndə vəzirin dodağı qaşdı. Şah dedi, vəzir, dodağın qaşdı. Yoxsa xəyalın dəyişildi? Dedi:

– Şahım, xəyalım dəyişilməz. Sən mənə çörək vermişən, o çörək Qurannan irəli gəlif dünyaya. O çörək haqqı, mənim xəyalım dəyişilməz, amma bu gejə belə bir işə düşmüşəm. Gördüm bir adam qoltuğunda kitab-dəftər özünü vurdu içəri. Dedi bunun bir oğlu olufdu, şahın da bir qızı olufdu, bunların yazısını bir-birinə yazdım.

Dedi:

– Naxırçı?

Dedi:

– Bəli.

Dedi:

– Naxırçı, biz haqqın dərvişiyix. Bizim sonumuz, safımız yoxdu. Gəlsənə onun ağırırığında qızıl verim o uşağı ver mənə.

Arvada dedi. Arvad dedi:

– Əşi, onlar haqqın dərvişidi, onda bu uşaxdan heş xeyir də görmərix, gətir verax.

Uşağı qoyullar tərəziyə, onun ağırığına qızıl verdi, uşağı götürdü. Vəzirə dedi, şəllə. Aldı qucağına. Bir qayanın başıynan yol gedirdi. Şah dedi ki, vəzir, dayan. Xəncəri çıxartdı, uşağın qarnını yardı, qayadan atdı. Dedi:

– Vəzir, yazını pozdum?

Dedi:

– Hə, pozdun.

Xudabəndə təbarük Allah tərəfinnən əmr olundu (balalı ceyran varıydı, balasını əmizdirirdi): “Ya Cəbrayıl, onu sal ceyranın döşünə”. Ağzının liqabınnan vurdu yarasına, saldı ceyranın döşünə. Ceyranın oldu iki balası. Ceyran bunu əmizdirdi. Bu əndazəyə düşdü, səkgiz-dokquz yaşına gəldi çatdı.

Bir Ovçu Əhməd vardı, bunun da sonu-safı yoxuydu, ov ovlu-yurdu. Gəldi ceyranı gördü. Oxu götürdü ki, ceyranı atsın, ceyran qaçanda balası onun dalına düşəndə gördü bir uşax da bunun dalınca qaçdı. Köhlən atı vardı. Saldı bunun dalına, kəmənd atıf uşağı tutdu. Ceyran südüynən böyümüş uşax, bir gözəl uşaxdı. Dedi: “Allah mənimkin yetirdi”. Gətirdi bunu ayləsinin köynəyinnən keçirtirdi. Dedi: “Bu da oldu bizim oğlumuz. Allah bizim evladımızı verdi”.

Oğlan gəldi on dörd, on beş yaşına çatdı. Genə şahnan vəzir ölkəni seyrə çıxmışdılar, bu səfər Əhməd ovçuya qonax oldular. Səhər ertəydi, oğlanın qolları açıq idi. Gəldi vəzirin əlinə su tökə. Şah da bunun qoluna bir peçat vurmuşdu. Birdən vəzirin gözü sataşdı bunun qolundakı peçata. Dedi:

– Oğlum, sənnən bir xayış eləsəm olar?

Dedi:

– Buyur, baba dərviş.

Dedi:

– Köynəyi yuxarı qaldırasan bura kimi.

Köynəyini qaldırdı ki, qarnında tikiş var. Gəldilər, çörəyə oturuf bismillah eliyəndə, vəzirin dodağı qaçdı. Dedi:

– Vəzir, bunnan ikinci dəfədi sənin dodağın qaçır. Sənin xəyalın dəyişilif.

Dedi:

– Şahım, Allah haqqı yox. Deyəsən yazını poza bilməmişən.

Dedi:

– Nədi?

Dedi:

– Uşax həmin uşaxdı.

– Elə şey olmaz.

Dedi:

– Allah haqqı.

Dedi:

– Bala, qolu belə aşginən.

Qolunu aşdı ki, peçat burdadı. Köynəyi yuxarı qaldırır baxdı ki, tikiş burdadı. Şah dedi, oğul, mənim xoşuma gəldin. Sənə bir namə yazajam, aparır Şah Abbasın Qara vəzirinə verərsən, səni dünya malınnan qəni eliyəjəh. Qara vəzirə bir namə yazdı ki, vəzir, bu adam oraya çatan kimi bunu nimşakqa eliyərsən, hər şakqasın darvazanın bir tərəfinə yapışdırarsan, gəlif səni dünya malınnan qane eliyəjəm.

O vaxdı naməni papağın qabağına taxırdılar ki, bu elçidi, buna zaval yoxdu. Gəldi, yorulmuşdu, düşdü şahın bağına çarhovuza, yuyundu-elədi. Çarhovuzun qırağında yuxuya getdi. Şah qızı da qızlarnan çıxmışdı seyrə. Baxdı ki, burda bir oğlan yatırdı. Allahdandı hər şey. Bir könüldən min könülə buna vuruldu. Baxdı ki, burda bir namə var. Naməni aşdı ki, atası yazırdı ki, Qara vəzir, bunu nimşakqa eliyif asdırarsan. Dedi, sən taxtın tarac olsun. Bu naməni doğradı. Şahın öz peçatdı kağızını gətirdi, öz dəsti-xəttiynən yazdı ki, Qara vəzir, bu oğlan oraya çatan kimi mənim qızımı verirənsən ona, toyunu eliyirsən, gəlif səni dünya malınnan qane eliyəjəm. Qara vəzir oxuyan kimi hay vurdu. Aşiq Xalıqverdi, sən də gəl. Başdadı toyu. Toyu elədilər.

Qırx gün tamam oldu, şah gəlirdi. Vəzir furqonu bəzətdirdi, dedi getginən qaynatanı qarşıla. Oturdular furqona. Gedəndə vəzir belə baxan kimi oğlanı tanıdı. Tanıyanda əlini əlinə vurdu, şakqa çəkdi güldü.

– Vəzir, nəyə gülürsən?

Dedi:

– Yeznən, qızın gəlir səni qarşılamağa, ona güldüm.

Baxdı. Gəldi qırmızı geyindi taxta çıxdı.

– Əyə kopoğlu vəzir, mən sənə nə yazmışam?

Dedi:

– Nə yazmışan?

Dedi:

– Mən sənə yazdım ki, bunu iki şakqa elə as darvazadan.

Vəzir gətirdi naməni verdi şaha. Şah baxdı ki, yazılıf bu oğlan oraya çatan kimi qızımı ver, toyu eləginən, gəlif sənə ənam verəjəm. Dedi ki, bu da mənim yaxşılığım, ənamımdı? Dedi, hə, yazıya pozu yoxdu, təqdirə tədbir yoxdu.

142. NAXIRÇI QIZI

Şahın bir vəziri var idi, çox artıxtamah idi. Özü də vəzir qüvvəli vəzir olduğuna görə şah onun boynun vurdurmaq istiyirdi, amma buna bir bəhanə tapmırdı. Bunu göndərdi bir səfərə. Başında qalan əyyannara dedi:

– Gəlin buraya. Gəlin, – dedi, – yazı vasitəsiylə bir lövhə yaradax, vəzir onnan baş tapmayanda boynun vurdurax.

Bir kağızın üstünə cüt çəkdilər. Üç boyun öküzdü, majqaldı. İndi bu öküzün beşi qabağa çəkir, biri arxaya. Bir dəyirman qurdular. Dəyirman işdiyir, unnux cırıxdı. Dən üyündühcən suya gedir. Bir kümbəz çəkdilər, kümbəzin yanında bir qoz çəkdilər.

Vəzir gəldi. Şah dedi, bunları təyin elə. Sənə neçə gün vaxt verirəm, eləməsən boynu vurdurajam. Bu kimə apardısa, hərə bir şey dedi. Gəldi bir axşam naxırçıya qonağ oldu. Bunun bir qızı varıydı, bir qızı varıydı, dünya gözəliydı. Qızın gözündə bir balaca çaşlıx varıydı. Odu çatmışdılar, buxarıydı. İndi vəzir də özünü oda verir, qız da özünü oda verir. Vəzir nə bilir ki, qız bunu tanıyır. Belə baxdı, dedi ki, bu evi yaxşı tikiblər, buxarı da yaxşı buxarıdı, amma kərpicin bir yerində kəjdik var. Qız dedi: